

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹՆԵԱԿԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՁ

Իրր արդիւնք դարուս կէսէն սադին ծաւալած եկեղեցիի շարժումին, այս տարի ևս, 20րդ անգամը ըլլալով, Երուսաղէմի մէջ կայացաւ Եկեղեցիներու կամ Քրիստոնէական Միութեան Եօթնակը: 18–25 Յունուար, ութ օրերու ընթացքին, տալուան կրօնական համայնքներու պատկանող բաւական թիւով հաւատացեալներ, եկեղեցական թէ աշխարհական, հաւաքուեցան ամէն երկնոյ տարբեր աղօթաւմայրի մը մէջ, միասնաբար աղօթելու վնհ տյգ նպատակի իրագործման համար և միևնոյն ժամանակ աւելի մօտէն ծանօթանալու քոյր Եկեղեցիներու հոգևոր երոմշուեթեան ու պաշամունքին:

Ս. Գաղաթիս մէջ իրենց ներկայութիւնը ապահոված համայնքներէն երկուքը, Բոյն–Օրթոտոքս և Ղպտի, այս տարի ևս դուրս մնացին գեղեցիկ այս շարժումէն: Դուրս մնացին նաեւ փոքրաթիւ համայնքեր (Հայ–կաթողիկէ և Ասորի–կաթողիկէ), իրենց միջոցներու անբաւարարութեան պատճառաւ: Ու նաեւ Ռուսեր և Ռումանացիներ, որոնք թէև ունին եկեղեցի և քահանայ (առաջինները՝ մէկէ աւելի), սակայն գրեթէ չունին համայնք Երուսաղէմի մէջ: Ու զուցէ հետեւած ըլլալուն համար Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ ուղեգծին: Բողոքականներ բերին եռանդուն մասնախօսութիւն:

Կանխենք ըսել թէ այս հաւաքոյթները տարբեր և գոգցեա բացառիկ իմաստ կը զգենուն Երուսաղէմի մէջ, ուր գրեթէ բոլոր Քրիստոնէական Եկեղեցիներ, իրենց ստորաբաժանումներով (թիւով 15, առանց հաշուելու Բողոքական նորեկուկ աղանդներ), յաջողած են իրենց ներկայութիւնը բերել և շարունակել յընթաց դարուց: Թէև պէտք չէ մոռնալ մէտալիին միւս կողմը, ուր աթորակութեան մորմոջն ու միևնաբերութեան ձգտումը իրար գէմ հանած են յոճախ համայնքները և անախորժ միջադէպերու և ցաւալի ու ամօթալի կողմութիւններու դուռ բացած:

Աղօթածողները կայացան հետեւալ կարգով. — Կիրակի, 18 Յունուար՝ Ս. Փրկիչ Ֆրանչիսկանց, Երկուշաբթի, 19 Յունուար՝ Լուսեբրահիաններու, Երեքշաբթի, 20 Յունուար՝ Անկիթեաններու Սէյնթ Ճօրճ, Զորեքշաբթի, 21 Յունուար՝ Հայոց Ս. Թակօրեանց, Հինգշաբթի, 22 Յունուար՝ Սիոնի վերին Ընթրեաց վերնատան, Ուրբաթ, 23 Յունուար՝ Եթովպացեաց կամ Հապէշաց, Շաբաթ, 24 Յունուար՝ Սկզբաւան Սէյնթ Էնտրիւզ և Կիրակի՝ 25 Յունուար՝ Յոյն–կաթողիկէներու (Միալթի) Աւետման եկեղեցւոյ մէջ: Բաց աստի, վերջին օրը, կէսօրէ առաջ ժամը 11ին, Մա. րոնիթ ծէսով Պատարագ մատուցուեցաւ Ֆրանչիսկաններու Մայր Եկեղեցւոյ մէջ համայնքապետ Մօսն. Օլոսթրիի Հարֆուշի կողմէ, որ քարոզեց Արարիչին լեզուով:

Առաջին երկու օրերը մեր Միսիոնար տօնին զուգահեռ կալած ըլլալուն, մերինները մասնակցութիւն չունեցան: Իսկ մնացեալներուն ներկայ եղան, երբեմն միասնաբար և երբեմն առանձինն, Հոգւ. Տ. Տ. Անուշաւուն վրդ. Զղջանեան, Բարսեղ Վրդ. Գալմտէրեան և Գուսան Արք. Ալեանեան:

Շատ բնականօրէն բոլոր աղօթածողներու յայտագիրներն ալ բաղկացած էին Սուրբ Դրքի յոյգ կտակարաններէն վերցուած ընթերցումներէ և հոգևոր երգերէ:

(Արեւելեաններու շարականը և Արեւմտեաններու hymnը)։ Գրեթէ բոլորին ալ ընթացքին արտասանուեցան Նիկիական Հանգումակը կամ Վեուաաամքը (Ռոդոքականներու մօտ՝ կրճատեալ ձևով) և Տէրունական Աղօթքը (Իւրաքանչիւրը իր մայրենի լեզուով)։ Բացի Լուսաբականներու և Հապէշներու հաւաքներէն, քարոզ ալ խօսուեցաւ։

Գովելի էր հաւատացեալներու մեծախումբ ներկայութիւնը, մանաւանդ երբ նկատի առնենք վերջին երեք օրերու կլիմայական խտուութիւնը ու մանաւանդ հեռաւորութիւնը եթովպական ու Սկովտական եկեղեցիներուն, որոնք կը գտնուին քաղաքի արեւմտեան կամ Հրէական բաժնին մէջ։

Ուրուագծային մօտեցումով ջանանք բնութագրել իւրաքանչիւր հաւաքոյթի ուշադրու ու յատկանշական երեւոյթները։

Ֆրանչիսկաններու Մայր Տաճարին մէջ կայացած աղօթածոցովը բացուեցաւ Սուրբ Հոգւոյ շարականի երգեցողութեամբ։ Երգուեցաւ նաև Վիժացուեցէնը։ Երգհնչիւնի վրայ նաեւ գուցեայ հոգեւոր երաժշտութեան ընտիր նմոյշներ։ Ընթերցուածները հղան Անգլերէն, Ֆրանսերէն, Իտալերէն, Գերմաներէն, Արաբերէն և Սլոնեմերէն լեզուներով։ Մաղթումքներու բաժնին մէջ՝ տոնոց վրայ աւելցան Լիներէնն ու երբայերէնը։ Քարոզիչն էր Հայր Ճօրճ Պուսթանի։

Լուսաբականներու հաւաքին նախագահեց համայնքապետը՝ նորապսակ Նա'իմ Նաստար Եպիսկոպոսը։ Լսուեցան Արաբերէն, Գերմաներէն և Անգլերէն լեզուները։ Եղաւ նաև Յունարէնով Աւետարանական ընթերցում։ Երգհնչը հրամցուց պատուաւիկներ՝ Պախի կրօնական երաժշտութիւնէն։ Բոլորն ալ ապա քարձրացան քովետի օրհնը, ճաշակելու համար մատուցուած հացն ու գինին։

Անկլիքաններու մօտ եղած ուղթածոցովին տիրապետող լեզուներն էին Անգլերէնն և Արաբերէնը։ Ի բացակայութեան Եպիսկոպոսին, Երէցներէն մին վարեց երկուոյթը և կտրճ բոյց ազգու քարոզ մը խօսեցաւ։

Մեր մօտ կայացած հաւաքին յայտադիրը կը պարունակէր մեծու մասամբ Ս. Մինդեան և Մկրտութեան մեղեդիներէ։ Եղան նաև Եթովպերէն և Արամերէն (Ասորերէնի բարբառ մը) լեզուներով ընթերցուածներ։ Գերշ. Տ. Կիւրեղ Եպս. Անգլերէն քարոզ մը կարդաց։ Պատրիարքարանիս բարեկամ Հայր Նիկողայոս Էկէնտէր (Տօրմիսիոն վանքի Վանահայրը) իր թերխաշ Հայերէնով աղօթք մը կարդաց։

Վերջին Ընթերցող Վերնատան հաւաքը այս տարի ևս եղաւ ամենէն խորհրդաւորը, սրբավայրէն թիւադրուած աղբուսներու ազդեցութեան տակ անշուշտ, Հայ շարականն ալ հնչեց նուիրական այդ կամարներուն ներքեւ։ Քովետի Սուրբ Հոգիի մատուռ տնտնով ծանօթ անհուկին մէջ անցուած հոգեւոր խոկումի քանի մը վայրկեաններէ ետք, Գերշ. Տ. Կիւրեղ Եպս. Ի օրհնութեամբ փակուեցաւ հաւաքոյթը։

Եթովպական կլորակ եկեղեցւոյ մէջ ալ, կտրճ մը լեզուներու հետ, լսուեցաւ Հայերէնը, Հապէշաց։ Աթոնոս Եպս.ը քանի մը խօսք բրաւ աւարտին, որ իրենց վարդապետներէն մէկուն կողմէ թարգմանուեցաւ Անգլերէնի։

Սկովտական եկեղեցւոյ մէջ քարոզիչն էր Համայնքապետ Տքթ. Ճօն Միլըր Սքօթ։ Քանի մը լեզուներու կտրճին լսուեցաւ նաև Տանիմարքերէնը։

Յոյն-կաթոլիկներու եկեղեցիին մէջ կայացած եղբարեկից հաւաքոյթը եղաւ յոյժ ապաւորիչ։ Վերոյիշեալ լեզուներուն վրայ աւելցաւ Ռուսերէնը։ Օրհնուեցան հացը, գինին, ցորենն ու ձէթը, որոնցմէ առաջին երկուքը ճաշակելու հրաւիրուեցան ներկաները երկուոյթի աւարտին, Համայնքապետ Լուիս Լանհամ Եպս., ճորտար բեմադրաց և լեզուադէտ, կուռ ճող մը խօսեցաւ, ներկայացնելով Եկեղեցւոյ այժմու իրողութիւնը և տնօրէնող անդամներուն միջև տանք մէկ յայտնուած նեղճատեւութեան արդիւնք լուրուածութիւնը իբրեւ տնքական երեւոյթ և հակառող՝ Քրիստոսի կամքին։ Ամենէն ետքը, ներկայ հոգեւորականները հրաւիրուեցան եկեղեցւոյ դասէն իրենց օրհնութիւնը աւելու մաղովուրդին։